

aquas refectionis; ut quibus prius propter sterilitatem parabatur securis et ignis, nunc plantati in domo Domini, in atris domus Dei nostri, floreatis, et fructum faciatis, et fructus vester maneat. An non aquae refectionis Scripturae Spiritus sancti, in quibus meditamur die ac nocte? an non aquae refectionis, lacrymae compunctionis, quae nobis factae sunt panes die ac nocte? an non aquae refectionis, Sacramenta et subsidia nostrae salutis, quibus pascimur et potamur in altari? In his siquidem omnibus, quasi quibusdam rivulis, fons sapientiae qui oritur in medio paradisi, derivatur foris, et in plateis aquas suas dividit. Ego, inquit Sapientia, quasi aqueductus exivi de paradiso. Dixi: Rigabo hortum meum plantationum, inebriabo partus mei fructum (Eccli. xxiv, 41, 42). Ecce, ut colligere potestis ex ipsius ore Sapientiae parientis et plantantis, hortus plantationum est congregatio filiorum. Numquid enim ego, qui alios parere facio, ipse non pariam, dicit Dominus? (Isai. lxvi, 9.) Ipse parit, cum ingenerat voluntatem bonam; plantat, cum instituit vitam; rigat, cum sensibus infundit gratiam; colit, cum moribus adhibet disciplinam. Audite me, divini fructus, et quasi rosa plantata super rivos aquarum fructificate (Eccli. xxxix, 27). Mittite radices ad humorem vitae, id est ad amorem terrae viventium, non hujus in qua omnia senescunt et putrescunt. Non potest arbor facere fructum qui permaneat, nisi sursum in caelestibus radicem figat, ut quae sursum sunt, non quae super terram, quaerant et sapiat. Quod enim physici dicunt hominem esse arborem inversam, eo quod nervi corporis radicem et initium in vertice habeant, ego illo potius sensu interpretor, quod radicem amoris et desiderii figere debeat in caelo, in summo vertice rerum capite nostro Jesu Christo. Qui illuc radices miserit, et de illo fonte aeterno succum vitae et gratiae jugiter biberit, non timebit cum venerit aëstus iudicii; sed afferens et offerens fructum quem fecit plurimum, id remunerationis accipiet ut floreat in aeternum ante Dominum, cui est honor et gloria per omnia saecula saeculorum. Amen.

SERMO III.

De amicitia Dei praë omnibus quaerenda.

1. Dilectus a Deo et hominibus (Eccli. xlv, 1). Paucis expressit bonum ac beatum virum, qualem nimirum constat dilectum Domini fuisse Benedictum. Paucis, inquam, comprehendit summam perfectionis, plenitudinem gratiae et virtutis, simulque beatitudinem vitae perennis, et consolationem praesentis. Quid enim deesse potest ad aeternam felicitatem illi qui a Deo diligitur? quid ad praesentem consolationem, illi qui ab hominibus diligitur? Illi nempe qui a Deo diligitur, etsi aliquid deesse videtur, non ob aliud deest, nisi ut nihil ei desit, et suo, ut putatur, defectu perfectior sit. Nam virtus in infirmitate perficitur. Paule, ait Dominus, sufficit tibi gratia mea (II Cor. xii, 9). Cui gratia Dei sufficit, sine damno gravi, imo cum lucro non mediocri aliquid gratiae deficit, quandoquidem ipse defectus et infirmitas

A virtutem perficit; et imminutio cuiusdam gratiae, summam omnium gratiam Dei ampliore ei et stabilior efficit. Longe fac, Domine, a servis tuis gratiam illam, quaecumque sit, quae adimere aut imminuere gratiam tui possit; unde videlicet aliquis, gloriosior in oculis suis, odiosior fiat in oculis 975 tuis. Non est illa gratia, sed ira, illis plane quibus iratus es dari digna; quibus propter dolos posuisti talia, dejiciens eos dum allevantur, et elidens valide, dum super ventum ponuntur. Ut igitur illa sola gratia, sine qua nullus a te diligitur, salva nobis maneat, omnem aliam gratiam tuo nobis gratia subrahatur, aut certe gratiam utendi simul conferat; quatenus habentes gratiam, per quam serviamus placentes cum metu et reverentia, de gratia muneris gratiam promereamur remuneratoris; et quanto quis fuerit gratiosior, tanto tibi fiat gravior.

B 2. Sane mirabili arte, sed mirabiliori charitate, prudens clementia clemensque prudentia Dei, saluti consuluit humanam, ut, cum cunctos diligit, non tamen facile de dilectione sua certos aut securos esse sinat; nec ob aliud magnam multitudinem dulcedinis suae timentibus se abscondat, nisi ut, dum semper custodit humiles, semper habeat amabiles. Sunt enim iusti et sapientes, et opera eorum in manu Dei, et tamen nescit homo utrum amore an odio dignus sit; sed omnia in futurum servantur incerta (Eccli. ix, 1, 2). Moderator nempe omnium sic eis dispensat gratiam munerum et operum, ut ex quibusdam quae concedit, consolationem quod digni sint amore tribuat; ex quibusdam quae subtrahit, suspicionem ac metum quod odio digni sint injiciat. Consolatur, cum diluculo visitat; terret, cum subito probat. Nunc mortificat, nunc vivificat; nunc deducit ad inferos, nunc reducit. Nunc pauperem facit et ditat, nunc humiliat et sublevat (I Reg. ii, 6, 7). Et in tanta vicissitudinem varietate tanto certius salutem nostram operatur, quanto nos incertiores de ea, cum majore metu ac tremore ei cooperamur. Ait quidem Paulus: Certus sum quia nihil me separabit a charitate Dei (Rom. viii, 38, 39). Sed vere Paulus hic erat, non ego aut tu, quibus omnia in futurum servari expedit incerta. Paulus, inquam, hic erat qui hoc dicebat, cui nimirum et illud dicere competeat: Vivo jam non ego, vivit vero in me Christus (Galat. ii, 20), qui scilicet ita totus in quemdam divinum conversus erat affectum, ut adhaerens Domino unus cum ipso esset spiritus. Vide tamen hunc ipsum Paulum, qui ita modo certus erat, alias trepidum ac sollicitum, et castigantem corpus suum, ne forte, cum aliis praedicaverit, ipse reprobis efficiatur (I Cor. ix, 27): vide etiam colaphizari a Satana (II Cor. xii, 7), ne forte extollatur. In ipso itaque Paulo jam tibi est videre quomodo omnis certitudo quae ad horam confortatur et convalescit de spiritus consolatione, item infirmatur et evanescit superveniente tentatione. Ego igitur miser et ipsa indignus via, qua consolatione, qua fiducia me dignum esse amore praesumam,

eni omnia et interiora et exteriora manifestum odium denuntiant; ejus vita, non tentatio, non militia est adversus peccatum, sed ultronea servitus peccati; qui tam mente quam carne servio legi peccati; qui cum prudentia carnis et amicitia mundi, quae ambae inimicae sunt Deo, foedus miserum pepigisse videor, plane foedus cum morte, pactum cum inferno? Scio tamen, scio qui dixit: Delebitur foedus vestrum cum morte, et pactum cum inferno non stabit (Isai, xxviii, 18); quia nimirum inimicis Dei nil amicum esse poterit, et non mortem aut infernum, sed omnem quoque creaturam ad ultionem inimicorum zelus armabit. Quam beatus in die illo quicumque erit ille dilectus a Deo! quam laudabiles quibus tunc laus erit a Deo, quibus dicet evidenti rerum argumento: Vos amici mei estis, eo quod feceritis quae praecipui vobis! (Joan. xv, 14). Et haec quidem prima virtus, istud optimum gratiae munus, praecipuus vitae fructus: quia beatitudinis certissimum pignus, Dei scilicet amicitia promereri; quo propitio poterit homini aliquis inimicari, sed nihil proficiet inimicus in eo, et filius iniquitatis non apponet nocere ei (Psal. lxxxviii, 23).

3. Jam vero si post hanc et per hanc summam omnium causamque bonorum, gratiam etiam illam promerearis, ut, dilectus a Deo, etiam dilectus sis ab hominibus, quae consolatio est illa in miseris hujus vitae, quae requies, quod gaudium, quae deliciae; praesertim si didiceris favore gratiae humanae non evanescere, sed exardescere ad diligendum Deum amplius, propter quem diligaris ab hominibus? Alioquin nempe si aliunde oriatur, vel alio referatur, quid est favor humanus, nisi ventus urens, 976 aura corrumpens vel pestilens, latrunculus spolians, homicida insidians, coluber in via, cerastes in semita, mordens ungulas equi, ut cadat ascensor ejus retro? Vir quippe vanus erigitur in superbiam, et vanitate sensus sui, velut equo praecipiti, fertur in ruinam. Hujusmodi nimirum serpens vulnerat et subvertit vestigia, dum, veluti blandiens capiti, tenera illius facit laudari primordia. Haud secus, nisi fallor, contingit homini qui, antequam diligere sciat diligi nimie affectat, et, antequam vel sibi ipsi amicus esse didicerit, amicos sibi omnes conciliare quaerit; facit divitias non cum iudicio, in medio dierum suorum derelinquet eas, et in novissimo suo erit insipiens, cum omnes amici ejus spreverint eum, pro quibus sprevit ipse Deum. Tunc fiet sermo qui scriptus est: Quoniam Deus dissipavit ossa eorum qui hominibus placent; confusi sunt, quoniam Deus sprevit eos (Psal. lxxviii, 6).

4. Primo itaque omnium illa, quae prima et finis est omnium, quaerenda est dilectio Dei, ejus merito digni simus etiam ab hominibus diligi; et cujus studio docti simus, dilectione hominum qualiter nos oporteat uti. Cum autem rem in tuto locaveris; ita scilicet firmato affectu mentis ut non nisi in Deo et propter Deum diligi velis: tunc omnino volo ut

A dulcedo morum tuorum, humilitas obsequiorum, honestas studiorum, ad omnem te commendat conscientiam hominum, ut ultro rapias affectus omnium, testimonio praediceis omnium; quatenus ipsa religio, quae te commendat, justa vicissitudine per te commendabilis fiat. Sic in te quoque filio adoptivo, Unigeniti complebitur oratio: Pater, clarifica Filium tuum, ut Filius tuus clarificet te (Joan. xvii, 1); dum videntes claritatem operum tuorum glorificabunt Patrem tuum. Neque id dicimus, quod inter dilectionem Dei et dilectionem proximi sit aliquis ordo temporis, quamvis sit ordo affectionis. Statim quippe ab initio et illam oportet observare, et istam non negligere; quando nec Deus sine proximo, nec proximus sine Deo vere potest diligi; quamvis ordinata affectio ignorare non possit quae de duabus dilectionibus praeponderet alteri, quae debeat alteri formam et modum praescribere, finemque praefigere. Sed hoc dicimus, quod aliud est amari, aliud amari studere. Quod profecto studium sicut periculose assumitur ab illis qui plus vanitate quam charitate blandi sunt, sic periculose negligitur ab his qui plus superbia quam sapientia austeri sunt. Quam ob rem beatum dixerunt, qui inter utrumque vitium, illius scilicet vanae amicitiae, et superbae severitatis, mediam tenere potuit regalem viam veritatis; id est ut, vera charitate plenus, nec per vanitatem hoc studium sectetur, nec per tumorem dedignetur.

5. Illa tamen est vis et natura veri amoris, ut, etiam cum non affectat, tamen efficiat se reamari: quoniam veritas, etiam sine alieno, suffragio facile se ad omnem conscientiam commendat, nisi dira malignae mentis obsistat nequitia, quae parata est sinistre interpretari omnia. Ad hunc tamen sanctum amorem conciliandum quidam proprium donum habent ex Deo; qui exhilarans facies eorum in oleo, perfudit eos quodam placore ac nitore gratioso, omnia tam facta quam dicta ipsorum gratificans in oculis omnium; cum multi qui forsitan non minus, imo et amplius amant, non facile eandem gratiam inveniant. Ad omnes autem pertinet ut, providentes bona non solum coram Deo sed etiam coram hominibus (Rom. xii, 17 et II Cor. vii, 21), nec conscientiam negligant amore famae, nec famam fiducia conscientiae. Nam et de ipsa conscientia quomodo tibi blandiri potes, nisi sine querela sis inter fratres; imo, nisi te fratrem inter fratres in omni conversatione tua demonstras? Putas enim satis esse, si non scandalizas? Imo scandalizas, si non aedificas; si non, testimonium habens bonum intus et foris, quantum ad gradum tuum attinet, Deum ubique glorificas. Sane malis, quibus non placet nisi malum, quibus justus gravis est etiam ad videndum, si illis placere te non sinit, non tua negligentia (cum omnes etiam inimicos diligas), sed ipsorum nequitia, qui retribuunt mala pro bonis, odium pro dilectione tua; consolatur te qui ait, Beati eritis cum vos oderint homines (Luc.

vi, 22), et ille qui ait quia, talibus si placeret Christi servus non esset (*Galat.* i, 10).

¶ 6. Verum illud miserabile est malum, omnique lacrymarum flumine plangendum, quod quidem sapius experiuntur non modo praelati, sed etiam subditi, qui fratres suos æmulantur Dei æmulatione; quod scilicet et boni, licet non ex ea parte qua sunt boni, bonos inveniuntur odisse. Oderunt, corripientem in porta (*Amos* v, 10), et inimici hominis domestici ejus (*Mich.* vii, 6), ita ut etiam Paulus ingemiscat quod filiis et amicis inimicus factus sit, vera dicens (*Galat.* iv, 16). Ergo et ipse expertus est quod comicus ait, « Veritas odium parit (6); » imo et illud quod sponsa memorat: *Filii matris meæ pugnauerunt contra me* (*Cantic.* i, 5), cum ego pugnarem pro eorum salute. O victrix regina, o triumphatrix magna, pugna, ne cedas, ne discedas, aut lassescas. Noli vinci a malo, sed vince in bono malum (*Rom.* xii, 21). Sapientia vincit malitiam (*Sap.* vii, 30); quanto magis infirmitatem aut imprudentiam? Neque contradictionem carnalium, malitiam interpretari potest charitas spiritualium; sed magis ignorantiam, aut infirmitatem qua preventi sunt. Quanquam nec ipsis Apostolis contumelia visa sit quod mali a Domino sunt appellati. Quare autem hæc ita loquor, fratres mei, dilecti Deo et mihi? Nunquid quia malum hujus modi suspicer in aliquo vestrum, contra quod nihil vel fratribus meis sit pugnandum? Nunquid enim aliquis invenitur in vobis, non dico rebellis, sed vel durus et intractabilis? Loquor hæc non quia ita in vobis sit, sed ne aliquando sit; ne forte aliquando cuipiam aliqua infirmitas subrepat, ut quancunque correptionem charitatis, nisi cum charitate suscipiat. Sic fiet ut tam is qui corripit, quam ille qui corripitur, dilectus sit a Deo et hominibus, et memoria utriusque in benedictione sit; quod meritis beati Benedicti patris nostri præstare dignetur ille singulariter benedictus Dei Patris Jesus Christus, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO IV.

De lenitate et fide.

1. In fide et lenitate ipsius sanctum fecit illum (*Eccli.* xlv, 4). Hæc quidem de Moyse scripta sunt, sed hodie beato Benedicto non incongrue, quantum arbitror, aptata sunt. Qui, cum omnino plenus fuerit Spiritu sanctorum, multo magis de spiritu Moysi credendus est habuisse non minimum. Si enim Dominus de spiritu Moysi tulit, et posuit super omnem illam suffraganeam turbam seniorum, qui in partem ministerii sunt asciti (*Num.* xi, 24-27), quanto magis super istum qui plenitudinem totius ministerii tanto verius quanto spiritualius implevit? Ille dux fuit exeuntium de Ægypto; iste, renuntiantium sæculo: legislator ille, legislator, et iste: ille tantum minister litteræ occidentis; iste, spiritus vivificantis: ille ad duritiam cordis Judæorum dedit

(6) TERENT. *Andr.* I, I, 41.

sis justificationes non bonas, præter pauca moralia; iste solam puritatem evangelicam simplicemque morum tradidit disciplinam: ille tam multa scribit intellectu difficilia, factu impossibilia, vel inutilia; iste rectissimam vitæ scribit Regulam, sermone luculentam, discretionem præcipuam. Denique dux ille filiorum Israel, quos de Ægypto eduxit; in requiem promissam non induxit; dux noster recta via, orientis tramite, tanquam signifer exercitus monachorum hodie præcessit nos in regnum colorum. Itaque non erit absurdum si credatur illius adæquasse meritum, cujus invenitur etiam superasse ministerium. Nec incongrue videtur ad ipsum esse translatum quod de illo scriptum legitur: *In fide et lenitate ipsius sanctum illum Dominus*; præsertim cum harum præcipue virtutum, fidei scilicet et lenitatis, nobis ipse magister sit, qui nequaquam aliter vixit quam docuit.

2. Quid enim præclarius illius fide, qui in ætate puerili mundum sibi ardentem irridens, tam mundi quam corporis sui florem quasi jam aridum calcavit, magis appetens pro Deo mala mundi perpeti, quam in eo temporaliter prosperari? Quid similis illi fidei Moysi, quam Apostolus commendans ait; *Fide Moyses grandis factus negavit se filium filiae Pharaonis, magis eligens affligi cum populo Dei, quam temporalis peccati habere jucunditatem* (*Hebr.* xi, 24, 25)? Quid autem sanctius lenitate Patris nostri, qui nec malitia falsorum fratrum vitæ ipsius insidiantium: et pro vino venenum propinquantium, potuit exasperari? Moysen quidem Scriptura prædicat mittissimum fuisse super omnes homines qui morabantur in terra (*Num.* xii, 13); nunquid tamen exacerbatum spiritum ejus negat? nunquid non iratum et valde iratum adversus æmulos memorat (*Id.* xvi, 15)? Hujus autem magistri nostri mansuetudinem, non solum erga maledicos, sed etiam erga maleficos, mirabilem me legisse memini, iracundiam non memini. Quanquam nec in ipso, sicut nec in Moyse, præconio sanctæ lenitatis præjudicet, si justus zelo contra peccantes fervet, sine quo lenitas tepor aut timiditas est. Quomodo namque lenitas illa sanctum quempiam faceret, quæ in Heli, qui alius sanctus erat damnata est? (*I Reg.* ii). Fratres, habete pacem inter vos, mandat ille Magister pacificus et lenis; prius tamen præmittit: *habete salem in vobis* (*Marc.* ix, 49); sciens nimirum pacis lenitatem vitiorum esse nutricem, nisi prius asperitas zeli mordacem eis inspersionem salem; sicut et carnes vermescere facit clementia temporis, nisi desiccaverit eas fervor salis. Habete itaque pacem inter vos, sed quæ sale condita sit sapientiæ; sectamini lenitatem, sed quæ ferveat fide.

3. In fide et lenitate vos quoque sancti eritis; nec jam lenitas suspecta erit, si fides præcesserit: tantum fides non ficta, sed vera sit; fides non mortua, sed viva et vivida sit. Non modo viva vel vivida, sed et constans et intrepida fides erat Moysi,

de quo Paulus scribit: *Fide reliquit Ægyptum, non veritus animositatem regis*. Animosi sunt reges, sed animosior est fides, quippe quæ potentiam eorum nullam esse videt, ac per hoc omnem persequentium insaniam secunda, quasi superior, irridet; promptior et fortior ad perferendum, quam illorum furor ad persequendum. Duo sane commendare mihi videtur Apostolus in illa memorabili fide Moysi, cui occasione lectionis hodiernæ comparandam diximus fidem sancti patris nostri Benedicti: scilicet quod idem Moyses, qui fidei exemplum factus est, hujus mundi contempsit prospera, nec timuit adversa. Prospera contempsit, *maiores divitias æstimans thesauris Ægyptiorum improprium Christi*: adversa non timuit, *non veritus scilicet animositatem regis*. Ad utrumque vero causam Apostolus subjunxit, unde scilicet id potuerit, ut discamus unde fides nostra infirmetur in nobis. *Majores divitias reputabat thesauris Ægyptiorum improprium Christi: aspicebat enim, inquit, in remunerationem*. Non est veritus animositatem regis: invisibilem enim, inquit, tanquam videns sustinuit (*Hebr.* xi, 27, 26)? Nimirum inde fit ut nihil reputentur temporalia, si præ oculis habeantur æterna; inde fit ut facile potestas contemnatur humana, si tanquam semper imminens potestas timeatur divina. Utrumque vero sola fides agit, cujus tam vividi, tam perspicaces sunt oculi, ut et in ea quæ futura sunt prospectum vivaciter porrigat, et in ea quæ, licet præsentia sint, occulta tamen, intuitum perspicaciter figat. Fidei siquidem, quam æternus Spiritus illuminat, nec mora temporis, nec moles corporis præjudicare potest quin et tempus præcedat, præsumendo quod futurum est, et corpus excedat, intuendo quod spiritus est. Gemina siquidem est fidei virtus, contemplantis non ea quæ videntur, sed quæ non videntur; sicut gemina est ratio eorum quæ non videntur. Aut enim ideo non videntur quia præsentia non sunt, aut ideo quia, etsi præsentia sunt, spiritualia sunt. Præsentia non sunt bona futura quæ promittuntur; præsens est, sed occultus est, quia spiritus est, Deus ipse qui promittit vel minatur. Porro fides, quia est substantia sperandarum rerum, bona futura, quæ sperat, quasi præsentia præsumit, et jam quasi subsistere in corde credentis facit. Item quia est argumentum non apparentium (*Ibid.* 1), Deum, etsi non appareat, præsentem tamen esse sibi coarguit, probat et convincit. Illi qui dicebat: *Qui conresuscitavit et consedere fecit in cælestibus in Christo* (*Ephes.* ii, 6), fides erat substantia rerum sperandarum; illi qui invisibilem tanquam videns sustinebat (*Hebr.* xi, 27), argumentum erat non apparentium. Qui enim dicebat: *Spe salvi facti sumus* (*Rom.* viii, 24), nonne quod sperabat et per patientiam expectabat, jam per fidem in corde suo subsistere demonstrabat? Et qui proponebat Dominum in conspectu suo semper, nonne persuasum tenebat, argumentum fidei, eum præsentem esse, qui non appareat (*Psal.* xv, 8)?

4. Huic fidei prorsus aptissime congruit quod Scriptura dicit: *Justus ex fide vivit* (*Habac.* ii, 4, et *Rom.* i, 17). Hæc enim justum facit, justumque custodit, et, ut vivat in æternum, interim spei gaudium pascit. Quid enim sic hominem a peccato revocat et servat sicut fides, quæ invisibilem tanquam videns sustinet et observat? quid ita spe gaudentem facit sicut fides, quæ semper in remunerationem aspicit? Nos enim, fratres, quare negligentem sumus, nisi quia præsentiam Judicis nostri minus vigilanter intendimus? aut quare tristitia pene absorbemur, nisi quia remunerationem promissam minus fideliter cogitamus? Hæc siquidem duo mala sunt, negligentia scilicet et tristitia, quibus miserabiliter infidelitas nostra laborat; quia videlicet aut negligimus mandata, aut, si necessitate timoris a negligentia coercemur, nequaquam hilariter operamur, nec, sicut fides postulat, spe remunerationis in labore consolamur. *Credere, inquit, oportet accedentes ad Deum quia est, et inquirentibus se remunerator est* (*Hebr.* xi, 6). Si non dissimulemus quia est, habemus custodiam timoris; si non dissimulemus quia inquirentibus se remunerator est, habemus consolationem spei. Ubi custodia timoris, nullus locus negligentiae; ubi consolatio spei, nullus locus tristitiæ. Sicut autem de fide, qua Deus esse creditur, timor salutis nascitur, ita cum minime creditur, aut dissimulatur, omnibus malis frena laxantur. Quare enim corrupti et abominabiles facti sunt in iniquitatibus, nisi quia dixit ille generalis insipiens in corde suo: *Non est Deus* (*Psal.* lxi, 2, 1)? aut certe si nescire Deum non permittitur, *non est timor Dei ante oculos ejus, sed dolose agit in conspectu ejus*, dissimulans quod novit invitus, *ut inveniat iniquitas ejus ad odium* (*Psal.* xxxv, 2, 3). Merito prorsus dolosus ad odium, qui ignorantiam Dei non habet, sed odium. Quomodo enim non odium Dei, cujus declinat aspectum, contemnit imperium vellet non esse judicium? Ignorans quidem ignorabitur, odians autem et odietur. Ille reprobitur veritate judicii, in istum vindicabitur severitate odii.

5. Adeo, fratres, periculosior est fides ficta, fide-dolosa, quæ se ipsam dissimulat, quam fides nulla, Fides nulla, per insipientiam dicit in corde suo: *Non est Deus*; fides ficta per nequitiam dolose agit in conspectu ejus, et se scire Deum vel sciri a Deo dissimulat; dum sciens et prudens, imo imprudens et impudens sub oculis ejus peccat. Nescio tamen quomodo possit dici fides, quæ fictos et dolosos potius facit quam fideles. Scio quidem quia confessione fidei plena est terra, sed tamen audio prophetam plangentem, quia *perit fides de terra* (*Jerem.* vii, 28). Putas enim, Filius hominis si nunc veniret, inveniret fidem super terram (*Luc.* xviii, 8)? Nunquid fidem reputaret hanc fidem fictam negligentium et contempnentium, qua levius damnat cæcitate infidelium, qua meliorem judicat credulitatem demonum? Dæmones credunt et contremiscunt (*Ja-*

cob. ii, 19); homines credunt nec contremiscunt. Dæmones quem credunt verentur; homines dum quem credunt, nec timent nec verentur, gravius de contemptu judicantur. Non fallamur ergo, fratres, generali nomine fidei, quasi quæcunque fides ad justitiam debeat reputari; sed meminerimus Doctor gentium in fide et veritate, qualem definierit fidem, qua Deo est placendum: *Fides*, inquit, *est substantia rerum sperandarum argumentum non apparentium*. Hæc est fides quæ per dilectionem operatur; ut, suadente conscientia meritorum, de fide spes nascatur, fidesque supponatur velut subjectum et fundamentum, cui superædificentur bona æterna, quæ speranda sunt. *Sine ista fide impossibile est placere Deo* (*Hebr. xi, 1, 6*), et cum ista impossibile est displicere Deo. *Oculi tui Domine, respiciunt fidem* (*Jerem. 3 v.*), dixit ille qui jugiter in conspectu tuo stabat per fidem. Omnino juste et merito. Prorsus debita vicissitudo, ut oculi tui, Domine, respiciant fidem, quia oculi mei semper ad Dominum fidelem.

6. Nos autem, fratres, si tanquam sine fide simus, Deum post dorsum nostrum ponimus, ut, dissimulantes timorem ejus, in vanitates potius respi-

IN ANNUNTIATIONE DOMINICA.

SERMO I.

De gaudio hujus diei et de laudibus Virginis matris.

1. Opportune nobis in his diebus Quadragesimalis observantiæ solemnitas intervenit Dominicæ Annuntiationis, ut qui fatigantur afflictione corporali, gaudio recreari valeant spirituali; et quos humiliavit pœnitentiæ luctus, annuntiatio illius qui tollit peccata mundi, consoletur. Sic quippe scriptum habes: *Mœror in corde viri humiliabit eum; et sermone bono lætificabitur* (*Prov. xii, 25*). Prorsus sermo bonus, sermo fidelis et omni acceptione dignus, Evangelium nostræ salutis; quod angelus missus a Deo, hodierna die Mariæ evangelizavit, ac lætæ de Incarnatione Verbi, dies diei, angelus Virgini verbum eructavit. Sermo ille, dum Filium promittit Virgini, veniam pollicetur reis, redemptionem captivis, adaptionem clausis, vitamque sepultis. Sermo ille, dum Filii regnum prædicat, justorum quoque gloriam annuntiat; terret inferos, lætificat cœlos; et, sicut cognitione mysteriorum, sic etiam novitate gaudiorum perfectionem auxisse videtur Angelorum. Quem ergo non lætificet ille sermo bonus in afflictione sua, quem non consoletur verbum illud in humilitate sua? *Memor esto*, inquit David, *verbi tui servo tuo, in quo mihi spem dedisti; hac enim me consolata est in humilitate mea* (*Psal. cxviii, 49, 50*). Verbum tantum promissionis acceperat, sed nullo adhuc indicio sese effectus prodebat. Affligebat eum dilatio voti, sed

ciamus, quo merito nos respiciendos putamus? Imo respiciemur, sed quo vultu? Vultus Domini super facientes mala (*Psal. xxxiii, 17*); sed quam iratus, **980** quam terribilis, quam importabilis, tunc demum scietur, quando fugient qui oderunt eum a facie ejus. Et a facie tua, Domine, quo fugient, nisi in tenebras exteriores, in illud chaos et abyssum ignis et caliginis? *Tunc enim dicent montibus, Cadite super nos; et collibus, Operite nos* (*Luc. xxiii, 30*), levius æstimantes absorberi voragine inferni, quam sustinere faciem Dei irati. Enim vero tunc stabunt iusti in magna constantia; tunc fides, quæ modo sollicita stat in conspectu Domini ad videndam voluntatem ipsius, secunda stabit ad videndam gloriam ejus. Vigilare, fratres, state in fide (*I Cor. xvi, 13*). Quem fides timore sollicitat, non potest dormire per negligentiam; quem fides in spe radicat, non potest titubare per diffidentiam. Omnia autem vestra in charitate fiant, ut fidei lenitas jungatur, quatenus de unoquoque vestrum dicatur, *In fide et lenitate ipsius sanctum fecit illum Dominus* (*Eccli. xlv, 4*); quod ipse præstet Sanctus sanctorum, qui vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

C consolabatur certitudo spei ex fide promittentis.

2. Si ergo David sola spe salutis hujus, quæ nobis servabatur, animum pascibat, quod gaudium quæ deliciae, rei ipsius exhibitio nobis esse debuerat? **O** felicitas temporum istorum! o infelicitas temporum istorum! An non felicitas temporum in quibus tanta plenitudo gratiæ et omnium bonorum? an non infelicitas temporum in quibus tanta ingratitudo redemptorum? Ecce enim venit plenitudo temporis, in quo mittit Deus Filium suum, ut fiat Filius hominis hominumque Salvator; et ecce magnitudo temporis, ut Salvatorem suum fastidiat homo peccator. Annuntiat salus perditis, et contemnunt; promittitur vita desperatis, et negligunt; venit Deus ad homines, et non assurgunt. Assurgit, qui aliqua devotione se erigit ut det gloriam gratiæ Dei; assurgit, qui saltem cum gaudio suscipit verbum propriæ salutis. Scio autem, scio quis est qui lætificatur illo sermone bono. Ille procul dubio quem prius humiliavit pius mœror in corde suo: mœror de peregrinatione et exilio, mœror de vinculis mortis et periculis inferni; qui mœrens quotidie plangit, quod præoccupaverint eum laquei mortis, et pericula inferni invenerint. Huic nimirum jucundus advenit hodiernus ille nuntius de cœlo, hic gratulabundus excipit sermonem de Dei Filio; huic, inquam, lugenti et mœrenti quod tantis sit malis præventus et circumventus, non sine gaudio liberator annuntiat; qui oleum gaudii daturus est pro luctu, pallium laudis pro spiritu mœroris; qui videlicet finem dabit miseris, et sine fine

beatitudinem dabit miseris. Beati ergo qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur; beati **981** duos humiliavit pius mœror in corde suo, quoniam lætificabuntur sermone bono. Bonus plane sermo et consolatorius omnipotens Sermo tuus, Domine, qui hodie a regalibus sedibus venit in uterum Virginis, ubi etiam sedem sibi regalem exstruxit; in qua cum etiam nunc sedeat, quasi Rex circumstante exercitu Angelorum in cœlis, est tamen mœrentium consolator in terris.

3. Regali siquidem ex progenie Virgo electa est, generositatis quidem regiæ nobilis proles, sed virtutis regiæ nobilior indoles: ut æterno Regi, Filio Regis, materna quoque nobilitas regium honorem deferret, et venientem a regali sede Patris, regalis etiam thronus in aula virginali Reginæ susciperet **B** Matris. In ipsa quippe et ex ipsa, Sapientia ædificavit sibi domum (*Prov. ix, 1*), in ipsa et ex ipsa paravit sibi thronum, cum in ea et ex ea corpus aptavit sibi ita ad omnia perfectum et congruum, ut et domus ei sit ad quiescendum, et thronus ad judicandum, quod primo tabernaculum ei fuit ad pugnandum, et cathedra ad docendum. Vide autem ne forte ipsa sit sedes David patris ejus (*Luc. i, 70*), quam ei dandam promittit angelus; non quod David in ea sederit, sed quod ex semine David assumpta et fabricata sit. Et certe, si sedes David non est, tamen sedes tua, Deus, in sæculum sæculi ipsa est. Si solum David non est, certe solum excelsum et elevatum super omnem creaturam ipsa **C** est. Si quis autem etiam thronum illum grandem, quem *rex Salomon sibi fecit de ebore*, corpus ipsum interpretetur, quod Pacificus noster hodie sumpsit ex Virgine, non multum a vero videbitur abhorere; quandoquidem et illud quod sequitur, *et vestivit eum auro fulvo nimis* (*III Reg. x, 18*), eidem satis corpori congruit; quod jam Dominus decorem induit fulgoris intolerabilis. *Vestivit, inquit, eum auro fulvo*. Prorsus, si interroges oculos Apostolorum qui transfiguratum in monte viderunt (*Matth. xvii, 1, 2*), confitebuntur aurum nimis esse fulvum, id est, fulgorem corporis esse nimium, quem ferre nequiverunt, quamvis *nimis* pro Valde ponere consuetudinis sit Scripturarum. Cætera namque quæ prosequitur Scriptura de illius throni magnificentia (*III Reg. x, 18-20*), accommodatius nisi fallor, si quis tractare voluerit, accipiuntur de corpore Christi, quod est Ecclesia.

4. Mihi sane magis mirari modo libet illud ebur tam pretiosum, imo et impretiabile, virginatis castimoniam, de quo scilicet sedem sibi facere delegit, qui sedet super Cherubim: *Hæc*, inquit, *requies mea in sæculum sæculi; hic sedebo, quoniam elegi eam* (*Psal. cxxxi, 14*). Quam nitidum ebur illud quod oculis tanti tamque divitis Regis placuit, in cuius diebus argentum nullius est pretii! quam frigidum, quod nec a conceptu incaluit! quam solidum, quod nec partus violavit! quam candidum simul et rubicundum, quod candor lucis æternæ

ignisque Spiritus sancti, universa sui plenitudine replevit! Maria siquidem et ipsa candidior nive, rubicundior ebore antiquo; cui scilicet incomparabilem et castitas candorem, et charitas seu martyrium rutilantem præ antiquis electis noscitur contulisse ruborem. Nam et suam ipsius animam pertransivit gladius, ut mater summi Virginis et Martyris esset et virgo ipsa et martyr, candida et rubicunda, quemadmodum dilectus ejus candidus et rubicundus (*Cantic. v, 10*). Denique, sicut Salomon in omnibus thesauris suis et opibus tantis nihil habuit tam pretiosum, quod in opus illud, magnificentum thronum scilicet gloriæ suæ judicaret ebore præferendum, sic Maria singularem præ omnibus electis Angelorum et hominum invenit gratiam apud Deum, ut videlicet Dei conciperet et pareret Filium atque ex ebore corporis ejus thronum sibi virtus Altissimi sine manibus excideret gloriosum. Gloriosus prorsus ille thronus ac mirabilis, de quo Scriptura perhibet quia *non est factum tale opus in universis regnis* (*III Reg. x, 20*), quod facile testimoniis probaretur Angelorum, qui semper et insatiabiliter in gloriam et decorem Dominici corporis prospicere concupiscunt. Quia enim in universis regnis non est tale opus factum, quidquid factum est, flectat ei genu in omnibus regnis, cœlestium, terrestrium, et infernorum. Quam beatus igitur ille venter eburneus, unde caro eburnea sumpta est Redemptoris, pretium animarum, miraculum Angelorum, solum summæ majestatis, thronusque **982** potestatis, cibus vitæ immortalis, medicina peccati, restitutio sanitatis! *Quotquot*, inquit, *tangebant eum, sanabantur a languoribus suis* (*Marc. vi, 56*): nam *virtus de illo exibat, et sanabat omnes* (*Luc. vi, 19*).

5. Beatus igitur venter, qui te, Domine Jesu, portavit! felix castitas uteri virginalis, quæ huic operi materiam ministravit! Felix prorsus, fratres mei, nitor illius eboris, id est, candor castitatis: cui nec aurum mundanæ sapientiæ, nec argentum eloquentiæ, nec gemmam alicujus excellentis gratiæ, nostri præfert electio Salomonis; si modo tamen castitas humilitate commendetur, quia humilitatem ancillæ suæ respexit Dominus (*Id. i, 48*). Proinde namque Salomon, cum in carmine amoris castitatem prædicaret virginis, seu sponsæ, videlicet seu sponsi (quia quorum spiritus unus et caro una, in plerisque etiam laus una), ut castitatem illius adornatam nostramque adornandam etiam aliis virtutibus doceret, ait: *Venter ejus eburneus distinctus sapphiris* (*Cantic. v, 14*). Ut autem noveris quia castitas aliarum virtutum seu gratiarum sit receptaculum, apothecæ aromaticæ seu unguentariæ nostri Salomonis non nisi domus eburnæ sunt, sicut David in illo epithalamio cecinit, quod inscriptio tituli, *Canticum pro dilecto*, de Sponso Ecclesiæ accipiendum ostendit. *Myrrha, inquit, et gutta, et casia a vestimentis tuis, a domibus, eburneis ex quibus delectaverunt te filia regum in honore tuo* (*Psal. xlv, 9, 10*). Corpora